

Är de svenska fjällen en arena?

I Fjällmiljögruppen har vi fört en diskussion om det ökade trycket på fjällmiljön från fler besökare, nya kategorier av besökare och ett annat närmande till fjällen samt den minskade kunskapsnivån hos besökare generellt om ekosystemet fjällnatur. Vi vill gärna initiera en diskussion kring detta i klubben och ser fram mot dina tankar. I ett första skede skickar vi nu denna text till sektionerna så kanske vi kan återkomma i anslutning till årsmötet då vi samlat ihop bredare funderingar. Vad "tycker" klubben i den här frågan? Diskutera gärna i sektionen och hör av er till fjallmiljo@fjallklubben.se

Allt oftare läser vi om fjällen som en arena. Begreppet reducerar det känsliga ekosystemet till en plats för spektakel och tävling. Låt oss komma ihåg vad ordet har för ursprung; en cirkulär plats beströdd med finkorning sand, för att suga upp blodet, efter de gladiatorspel som beskådades från kringgärdande läktare.

Det är glädjande att så många under senare år har upptäckt våra fjäll. Det är en miljö som vi måste närma oss med vördnad, ekosystemet är känsligt och har lång återhämtningstid om störningen blir för stor. Det marknadsföringen gärna kallar vildmark är samtidigt kulturmarker. Här har renskötsel bedrivits under många, många generationer och utan sommarens renbete skulle vegetationen vara annorlunda.

Den första sommaren med "hemester", pandemisommaren 2020, noterades stora nedskräpningsproblem i anslutning till vissa leder och fjällstationer, det var inte lika påtagligt sommaren 2021. Slitaget är omfattande utmed vissa leder. Det är allt för många som tycks vandra direkt från storstadens trottoarer rakt ut på fjället, med hörlurarna på, och selfiemobilen redo. Antalet uttryckningar från Fjällräddningen har under åren 2018 – 2020 legat relativt konstant över åren och enda påtagliga skillnaden är att i Jämtland ökade antalet uttryckningar gällande kategorin sjukdom och olycka med knappt 30% för år 2020.

Fler ovana besökare i fjällen leder lätt till fler incidenter. De som marknadsför fjällen har ett ansvar att också informera sakligt att väder och vind kan svänga snabbt, att mobiltäckning är inget att räkna med, att fysiken måste vara i paritet med vad du tänker företa dig osv. Att man faktiskt inte besöker en ordninggjord arena! Vid ett första besök kan det vara lämpligt att söka sig till en ledarledd grupp.

Fjällmaraton anordnas på allt fler orter och lockar många "vanliga" långlöpare. Klassikerna Åre Extreme Challenge och Björkliden Arctic Mountain Marathon växer och lockar nya kategorier. Här börjar begreppet Arena dyka upp om en känslig natur. Sveriges längsta Arena är hela 90 km lång, och väldigt smal. Vasaloppsarenan är namnet på det vindlande naturreservatet.

Cykling, ridning och trailrunning är andra företeelser som växer i omfång i fjällen. Inflygning eller rundturer med helikopter för de som inte kan eller vill använda fötterna. Snöskoter, snowkite och snöevessletransport. Trerättersmiddag och läslampa vid sängen i nymanglade lakan. Vandraren med stor ryggsäck, fjällkarta och kompass, stormkök och tält blir en allt ovanligare syn.

Samhället förändras, fjällnaturen är dock samma känsliga ekosystem. Utan kunskap och ödmjukhet av besökaren riskerar man att rasera det man vill uppleva, enligt de små stegens tyranni. Vi måste hitta ett sätt att närma oss och möta fjällen i en stressad tid.

Pandemin har gett oss ett nytt sätt att umgås. Vi har möjligheter att lyssna på intressanta personer utan att behöva resa, vi kan erbjuda kunskap och upplevelser till många fler. Visst är det så att det fysiska mötet ofta är överlägset nätet; kroppspråk, oförvrängd röst, ögonkontakt och likasinnade vid fiket. Men med möjligheten till hybridmöten skulle Fjällklubben kunna bredda kunskapen om fjällen. Vad jag som besökare kan förvänta mig och vilka förväntningar fjället har på mig – bli förberedd.

Vi ser med oro hur ödmjukheten i mötet med fjället får backa tillbaka i en tid av upplevelsehets. På kort tid ska mycket hinnas med, det ska rapporteras i realtid och en förväntan att mötas av service, sophämtning och trerättersmiddag. Är det här en utveckling att oroas över eller är det bara den nya tidens tecken? Hur vandrar man varsamt i fjällen och är det relevant att tala i de termerna?

Ulf von Sydow (Östersund), Dag Lindqvist (Borlänge), Peter Hillborg (Gävle), Cecilia Holm (Lund), Benny Öwre (Frösön), Thomas Schön (Göteborg), Lotta Hedin (Stockholm)